

hulp mag nemen de Gedeputeerde van elk quartier.

18. De duisterheid by den Prince en Staten te interverteren.

den Staten en Steden, die binnen elken quartiere op 't beleid der gemene sake sullen wesen geordonneert, in al 't welk hebben de voornoemde Staten en Bondgenoten, voor so vele hen aengaet, belooft en hen verbonden, beloven en verbinden by desen sijne Excell. onderdaniglijk te gehoorsamen, en na haer vermogen te doen gehoorsamen, t'allen tijden des bevel en ordonnantie van sijne Excell. hebbende.

En of in desen verbonde en Unie, mitsgaders den opdracht van den Staet en gouvernement der voorz Landen eenige duisterheid of twijffelachtigheid soude mogen bevonden worden, sal d'interpretatie en 't be- duid van dien staen aen sijn Excell. den selven Bondgenoten en den meesten stemmen van dien. Gedae tot Delft by den Ridderchappen, Edelen, groten en klei- nen steden van Holland en Zeeland, Staetsgewijs ver- gadert sijnde den 25 Aprilis 1576. En t'oirkonden des- sen by den Ridderchappen, Edelen, en Gedeputeer- den van de Staten en Steden van Holland en Zeeland voornoemd ondertekent, en metten zegel van de Sta- ten van Holland bezegelt, en tot meerder vastigheid van dien is desen by sijn Excell. mede ondertekent en besegelt, en by de voornoemde Staten en Steden van Zeeland verfocht en gebeden die van Delft voornoemd 't selfde over henluiden mede te willen bezegelen, daer mede 't selfde insgelijx is bevestigd. En stond onderte- kent *Guillaume de Nassau*. En wat neder, *Floris Grave van Culeburg*, *Otto van Egmont*, *R. van der Boetseler*, *I. de Duvenvoorde en Woude*, *C. d'Assendelft*, *Dor- drecht*, *Adriaen van der Myle*: Delft, *Cor. Jansz*: Lei- den, *D. Sonalig*: Goude, *Dirk Jansz. Lonk*: Rotter- dam, *Adriaen van Helmsdunen*: Gorinchum, *Adriaen van den Hoewel Dirksz*: Schiedam, *Cornelis Jacobsz. Fabri*: Briele, *Henrik van der Veko*: Geertruidenberge, *Frans Dirksz.* van wegen de seven steden van Noord- Holland, *Philips Cornelissen*, *Jan Claasz. Dirk Pisterz*: Middelburg, *Andries Jacobs de Jonge*: Ziericzee, *Jos Ewoutz. Teeling*: Vlissingen, *Eusbaes Adriaensz. Veere*, *R. Barradot*. Onder stond gescheven. Ter or- donnantie van de Staten van Holland en Zeeland. By my ondertekent

C. de RECHTERE.

Verla- ratte by den Prince van Or- rangien op de voorz Unie ge- daen.

De Prince van Orangien heeft op de selve Unie en verbond / ten selven dage de navolgende verklaringe laten uitgaen / nopende den last die de negen Gedeputeerde / van elk quartier drie / sullen hebben uit te boe- ten.

W ilhelm by der gratie Gods Prince van Orangien, Grave van Nassou, &c. Also notoit is, dat de lan- den van Holland en Zeeland hen begeben hebbende onder onsen gouvernemente, hen jegens de tyrannye van hare vyanden ten uit-einde toe niet en sullen kon- nen beschermen, ten sy datse hen metten anderen sulx unieren, als of sy maer een stad en waren, so dat al 't geen een van de quartieren, ja een van de steden overkomt, by hen allen in 't gemeen gedragen werde, gemerkt egoen van de quartieren sussilant noch bestendig en is, om den vyand alleen te resisteren, en ook seker is, dat in so verre de vyand een van de drie quartieren quame te overweldigen, hy haest meester soude worden van de andere twe, en oversulx al t'samen om lijf, leven en goed, en d'overgebleven gemeente in een slaverny komen, 't welk metter hulpe Gods lichtelijk te verhoeden sal wesen, in so verre men de geaccordeerde Unie met eene goeden yver oprechtelijk wil effectueren, en in alle poincten nakomen. Om welke Unie sulx te ef- fectueren, so is nodig, dat voor al d'oorsake van eeni- ge quade presuntie (daer uit een wantrouwen en oor- sake van veel quaeds rijst) mag werden belet en weg ge- nomen, en so 't selve niet beter geschieden en kan, dan dat de gemene sake in alle de drie quartieren (immers gedurende dese jegenwoordige oorloge) met volkom- der selver quartieren gehandeld, geadministreert en ge- regeert mag werden, en de kosten van d'oorloge in de selve drie quartieren uit te generaleen gemene midde-

len van accijsen, imposten, convoy-gelde, licenten en anders, als uit een gemene beurse gefurnieert en ge- dragen worden, al na inhoud van den contracten van Unie jegenwoordelijk tusschen de voorz Staten en Steden gemaekt, van date den 25 April Anno 1576. So hebben wy by advijse van de Generale Staten van Holland en Zeeland voor al nodig bevonden, dat in elke quartiere drie Gedeputeerde uit d'andere twe quartieren sullen werden geschikt, die mette Gedepu- teerde van de Staten der Steden van dien quartiere re- spectivelijk van nu voortaan de gemene sake sullen hel- pen beleiden, handelen en regeren, en ook op de beta- linge van de kosten van der oorloge, so wel te water als telande, die sedert den eersten May vallen sullen, by onsen laste helpen ordonneren, en tot dien fine hen al- toos vinden metten voorz Gedeputeerden van de Sta- ten respectie op alle vergaderingen, communicatien, en besoiingnen die aldaer op 't beleid van de gemene sa- ke, en de kosten totten onderhoud van der oorlog be- hoevende, gehouden sullen worden, op dat sy noch volkomen kennisse mogen hebben van alle des geme- nen Lands saken, so wel te water als te lande, hoe die aldaer gehandeld en gedreven werden, en principa- lijk op de maniance van penningen, dat sy weten mogen dat de selve geemployeert en besteed werden, daer den nood veteicht, dattet gunt boven die notelijke betalin- ge aldaer bederf of van noden sijnde, overschiet, in de andere quartieren daer 't behoefdig is, mag werden ge- employeert en verstrekt by onse ordonnantie alleen- lijk. Sullen daerom de Gecommitteerde uit d'andere quartieren respectivelijk in elk quartier terstond en voor al metten Gedeputeerden vanden Staten van dien quartiere, staet maken van alle hare ordinarise lasten so wel te water als te lande en anders, en daer beneffens ook van de extraordinaris lasten, mitsgaders ook het inkomen van alle de gemene accijsen en imposten so die nu Mey toekomende in pacht sullen gelden: en van den genen die gecollecteert worden, wat de byramin- ge uit sullen mogen brengen, welke staten sy aen ons sullen oversenden om de generale staet en de gehele be- leidinge der saken daer na te mogen dirigeren. Sullen ook van 14 dagen te 14 dagen, of ten minsten van maend tot maend oversenden aen ons den staet uit den ontfank van licenten, convoy-gelde en imposten opte greynen, mitsgaders van de accijsen en imposten die onverpacht gebleven sijn, op dat wy de saken daer na in 't generael mogen dirigeren. Item sullen ook goede correspondentie mette Gedeputeerde uit de drie quar- tieren op 't beleid van de finantien neddens ons houden, hen ook van den inkomen en state aldaer verwittigen, op dat sy allen den quartieren volkomen kennisse mo- gen doen hebben van den gehelen generalen staet en inkomen, ten einde de gemene saken voortaan by ons ordentelijk sonder eenige diffidentie mogen gehandelt en gevordert werden, ten meesten oorbaer en profijte van den Lande. Sullen ook goede opficht nemen dat alle de generale middelen van accijsen, imposten, con- voy-gelden en licenten in dien quartiere gegeven, ge- collecteert en ontfangen worden van den eersten Mey toekomende in conformite van de resolutien der gene- rale Staten, en van de ordonnantien en lijsten daer op gemaekt, mitsgaders ook dat de penningen daer van procederende, nergens anders toe geemployeert noch verstrekt en sullen werden, dan totter betalinge van de kosten van de oorloge, die na Mey vallen sullen, dat ook alle brouweryen ten platten lande afgedaen en ces- feren sullen by provisie, en voorts alle kleine brouwe- rykens binnen den steden en ten platten lande afgedaen en verboden sullen worden, en dat niemand voor hem selven en haerhider familie en sullen mogen voortaan kleine brouwerykens gebruiken ofte doen oprichten, op poene van 50 gouden realen te verbeuren t'elken rei- se, en so menigmael als men bevinden sal contrarie ge- daen te werden, een derdendeel tot profijte van de ge- mene sake, d'ander derdendeel ten profijte van den atnbrenger. Sullen ook de voorz Gecommitteerde mette voorz Gedeputeerden van den Staten goede op- sicht en regard nemen, dat alle maniere van rechtyor- derin-

deringe en proceduren, ook executien van vonnissen van alle steden en dorpen respectivelijk gehandhavet en achtervolgt sullen werden na oude manieren en usantien, sonder dat yemand t'zy Gouverneur of ander in elk quartier respectivelijk hier dies sal onderwinden of bemoeien, ten ware dat sy daer toe by den Officieren en Magistraten gerequireert worden, en voorts generalijken alle devoirs en hoerftigheid doen, dat het verbond van Unie by den gemenen Lande en Steden van Holland en Zeeland gemackt, mitgaders t' Placcaet daer op geemaneert in alle sijnen poincten onverbrekelijc onderhouden en volbracht mach worden. Gedaen tot Delft den 25 Aprilis 1576. Onderteckent *Guillem de Nassau*, met sijn Excell. zegel in rode wassche opgedrukt. Wat lager stond geschreven. Tet ordonnantie van de Staten van Holland en Zeeland. By my ondertekent,

C. de RECHTER.

In Brabant is omtrent dese tijd gepubliceert seker Placcaet en ordonnantie opten name des Coninc / gemacht tegen de Buitenlanders en Bastaerden / besittende eenige officien in Brabant / t welc by den Staten van Brabant by t leven van den Groot Commandeur al tot verscheiden reisen was verfocht / en hen geconsenteert / dan tot noch toe opgehouden. Het inhoud was sommierlijc:

Placcaet tegen den Buitenlanders en Bastaerden besittende eenige officien in Brabant.

At alle personen houdende eenige officien in Brabant, t'zy van den Conink, sijne Steden, Vassalen of Smalre-heeren, niet geboren zijnde van sijnen Lande van Brabant, mitgaders de gene niet geproceert zijnde in wettigen bedde: en ook de gene die hare officien van Justitie in pachte of pandschap, of beleninge genomen hadden, terstond en sonder vorder vertrek, hen souden verdragen van d'exercitie en het bedienen van hare voorz. Staten en officien, gelijk hy (de Conink) de selve daer van verdragen en gedefitueert hadde, alwaer t' ook so dar de voorz. personen by hem of sijne voorfaten gelegitimeert, gehabiliteert en tot eenigen Staten of officien ontfangen waren. Dat ook alle Officieren so wel van hem als van sijnen Vassalen en Smalre-heeren van sijnen voorz. Landen, die den eed in t' Articul van de blijde inkomste niet gedaen en hadden, gehouden werden den selven eed te doen, te weten de principale Officieren van sijnen voorz. Lande: als sijnen Drossaert van Brabant, Meyer van Loeven, Amptman van Brussel, Schoutette van Antwerpen en van den Bosch, binnen eenre maend na de publicatie van dien in handen van den Cancellier van Brabant, en de andere Officieren of bedienende eenigen Staet, den voorz. eed respectivelijk te doen ter eerster Vierfchare of Dingdag, die men soude houden na de voorz. publicatie, in handen van den oudsten Leenman, Schepenen of andere Rechters, en de gene die tot sulker Vierfchare of Dingdag absent souden wesen, en den voorz. eed niet gedaen en hadden, souden gehouden wesen den selven eed te doen ter eerster Vierfchare of Dingdag daer na volgende; dat sy in rechte sitten souden, ordinerende en bevelende voorts sijnen Vassalen en Smalre-heeren des voorfiden Lands van Brabant, die in haren dienst hadden eenige vremdelingen, uitlanders, of andere bedienende officien of dienst hebbende, tegens de voorz. blijde inkomste, dat sy de selve terstond verdragen en effectuelijken aftellen en destitueren, stellende in hare plaetsen andere bequame gequalificeerde personen, sonder dies in gebreke te wesen, en so verre datter eenige swarigheid vicle, aengaende de voorz. Officieren, te weten of hare officien souden wesen, officien van Justitien of niet, dat de selve swarigheid gedetermineert soude werden, by den Cancellier en Rade in Brabant, &c.

En was dit Placcaet in date den 26 Martij 1576. Het 10 Artijkel van de blijde inkomste van Brabant / daer mentie van gemackt werd datse besworen soude moeten / luid aldus:

I. Deel.

Tem dat onse Cancellier en luiden van den Rade, Secretarissen, de luiden van de Reken-kamer in Brabant, en Clerken, Drossaten, Warand-meester, Wout-meester, en alle andere die eenige grote officien hebben: en desgelijc mede alle Officieren op t' plat land geseten: en ook de Burgemeesteren en Schepenen van onsen steden, en allen anderen die justitie en recht doen of voeren, van ons of van vafallen wegen, sweren sullen ten Heiligen; dat sy dese onse blijde inkomsten sullen onderhouden in allen haren poincten, so verre als t' esken van hen aengaet, sonder daer tegen in te komen, of te doen, met rade of met dade in eeniger manieren.

Dit Placcaet gaf den Brabanters eenen boet / om hen tegen de vremdelingen / die by tijde van den Hertoge van Alba / en den Groot Commandeur veel van de beste officien bekomen / en tegen s' Lands privilegien daer ingebzongen en gerdopen waren / af te stellen: en die sulke officien besaten / en de selve verlaten moesten / waren seer qualijken te vreden / en hielden hen daer dooz booz geledeert en geinjuriert.

De Prince van Orangien en Staten van Holland / dooz den nood en gebrek van geld / die sy in dese tijd hadden / waren ook onder andere van meninge te bekopen niet alleen alle het hout-gewasch: maer ook den grond van het Bosch en Warande van s' Graenhage / volgende de resolutie genomen in November d' December 1575.

Dan eer wy hier vozder van seggen / willen wy eerst een weinig van de gelegenheid / en plaetse van den Hage / so die ten desen tijde was / en eens deels nu is / verhalen. Den Hage word gemeenlijc s' Graenhage genoemt / oermits de Graeben van Holland alhier van ouden tijden hare residentie plaecten te houden / en is een open veld gelegen in Noord-holland / een mijle van Delf / tve van Leiden / tve van Rotterdam / en seben van Haerlem. De Zee is daer maer een halve mijle van daen / alwaer een dozz gelegen is / t welc Scheveningen genoemt word / daer meest visschers wonen / die de inwoonders van den Hage met alrehande Zee-bisch na den tijd van den jare doozsien / en werd de selve bisch aldaer meest gerdagen op t' hooft; d' inwoonders van den Hage hielden en sustineren dat de Zee-bisch die in den Hage van de Scheveningers gebzocht word / ongelijc veter is dan die op andere plaetsen in Holland gebangen word; d' inwoonders van Scheveningen sijn en werden ook gehouden dooz Bozgeren en als Boozters van den Hage / en werd onder de Schepenen van den Hage ook altyds eenen van Scheveningen daer onder gestelt / en sijn de inwoonders van Scheveningen ook de Haegse Vierfchare onderwoopen. Dit dozz van Scheveningen is een groot plaesier dooz de inwoonders van den Hage / en dooz de vzeemde die in den Hage komen / die aldaer vele / so te voet / als te peerden en te wagen komen / om hen te verlustigen en te vermaken / de Zee te besien / en aldaer een sode bisch versch utter Zee komende te eten: daer de Herbergiers aldaer wonende niet qualijc sy en baren. Maer behalven dat de plaetse van den Hage selve seer plaesierig is / so is daer ook een seer heerlijc kostelijc en Coninklijc Palleis / t welc men t' Hof noemt / rondom met muren en grachten / bysonder aen de Noord-zijde niet een bzeede en wijde gracht / met klaer soet water / dat men den Wyber noemt / verciert: op dit Hof plaecten de Graeben / als sy in Holland waten / haer residentie te houden / en de dorpen daer omtrent leggende / wisten elc wat Hof-diensten sy de Graeben moesten doen. Grave Willein van Holland / de tweede van dien name / en de vijftiende / of so sommige schrijben de achtende Grave / de welke tot sijn twintig jaren Rooms Conink gewozden was / heeft aldaer een seer kostelijc en schoon gebout gemackt / in den jare 1249. of daer omtrent / daer den Raed van Holland hare Raed-kameren / Subientien / en vele andere heerlijche bertrecken en kameren hebben / gelijc daer ook is de Reken-kamer en Register-kamer / op t' eerste inkommen is een seer heerlijche

Het 10. artijkel van de blijde inkomste.

Beschryfte om t' Bosch en Warande van den Hage: so wel den grond als het hout-gewasch te verkoopen. Beschryvinge van den Hage.

Scheveningen.

Zee-bisch in den Hage veter als op andere plaetsen. Scheveningers. sijn moe de Boozters van den Hage. (F. 142.)

Beschryvinge van het Hof van Holland in den Hage. Wyber.